

ODSTRZELAĆ SIĘ (31) *vb impf*

się (20), się (11).

o oraz a jasne. ◇ *W inf* -strze- (1) *Mącz*. ◇ *W pozostałych formach*: -strzé- (7), -strze- (3); -strze-
Mącz (2); -strzé- : -strze- *SarnStat* (2:1).

inf odstrzelać się (4). ◇ *praes 1 sg* odstrzélâm się (2). ◇ *3 sg* odstrzélâ się (9). ◇ *3 pl* odstrzélają się (1). ◇ *praet 3 sg m* odstrzélâl się (2). ◇ *con 3 sg m* by się odstrzélâl (2). *n* by się odstrzelało (1). ◇ *1 pl m pers* bychmy się odstrzélali (1). ◇ *3 pl subst* by się odstrzelały (1) *ModrzBaz*, by się odstrzélali [= f] (1) *MurzHist*. ◇ *part praes act* odstrzélając się (7).

Sł stp, Cn brak. Linde XVI w.

1. Być niezgodnym z czymś, postępować niezgodnie z czymś, zwłaszcza z jakimiś nakazami (22) :
odstrzelać się od kogo (2): *MurzNT Matth* 15/8, *Mar* 7/6 *cf W przen Fraza*.

odstrzelać się od czego (19): znałem ié [nauki] zaprawdźiwé a Chrześcianfkié/ nie za fałżywe abo
ktořeby się od prawyi wiary odfrzélali. *MurzHist* F3, H3; Iáko fie wierni w káżdey namnieyřzey
rzeczy od woley á od rofkazánia Bożego odfrzelać nie máią. *LubPs cc marg; KwiatKsiąż* B2; thák
powiedam około řtroiu/ áby dworzánin nic fie wdy od zwyczáiu nie odfrzelał *GórnDworz* L7,
L4, Hh6; *KuczbKat* 90; Sądzić máią řprawiedliwie z reieřtru po Woiewódtwiéich iáko wotuią/ nie
odfrzélaiąc fie od práwá pópoliéřgo [!] *SarnStat* 854, 868. *Cf odstrzelać się od czego w czym, Zwroty*.

odstrzelać się od czego w czym (6): Aby teź dobrze kto we wřřytkim innym [...] od zgody á
yednořci řwowlonye řye odfrzelał *KromRozm III* F, I2v; Lecź do tego trzebá piékných zwyczáiw/
řkromnořci/ przyřtoieńřtwá/ (od ktorego fie w řadnym póřřepku [*dworna pani*] odfrzelać nie má)
GórnDworz V8v; *RejPos* 317v; *ActReg* 40; *SarnStat* 1025.

W przeciwstawieniu: »trzymać się ... odstrzelać się« (1): Do thego tedy iedynego celu im naprořciey
zmierzác mamy ábychmy go poználi/ y mocnie fie go trzymáiąc by namniey fie od niego nie
odfrzélali *BibRadz* *4.

Przysłowie: Unguem latum non discedere, aut transversum digitum a re aliqua, Ná páznokciu fie
od czego nieodfrzelać/ nieodřřepowác. *Mącz* 503c.

W charakterystycznych połączeniach: odstrzelać się od cnoty, od jednořci (3), od natury, od nauki,
od Pisma řw., od podobieńřtw, od porřádku apostolskiego, od prawa (2), od prawyj wiary, od
prystojeńřstwa, od rozkazania bożego, od rozumu ludzkiego, od rzeczy, od słów Pańřkich, od woley
(Pańřkiej) (2), od zgody, od zwyczáju; nie odstrzelać się by namniey, na paznokciu.

Zwroty: »od rzeczy się odstrzelać« = nie być jednoznacznym, dobrze zrozumiałym (1): Ale áby fie
nářze słowá od rzeczy nieodfrzelały [*sed enim ne oratio nostra vagetur et erret*]/ trzebá ták rozumieć/
iź Rzeczřpóřpolita dobreimi zwyczáymi ma być rządzoná *ModrzBaz* 5v.

[»od rzeczy poczętej się odstrzelać« = zmieniać temat: Iána tedi rzecz ieřř/ z tich słów Iana
řwiętego/ iřź bichmy fie od rzeczy poczętej nieodfrzélali/ iřź [...] *FlinsCunDzień* B5.]

Szeregi: »nie uchylać się ani odstrzelać« (1): to ráczey vpátruymy/ [...] ábyřmy [...] pilnuiąc w tych
ciemnořciách rozumow ludzkich/ řwiátłóřci pířmá ř. od niego fie nie vchyláiąc/ áni odfrzélaiąc: ná
ludźciách teź y nayswięřřzych y nazacnieyřřzych/ wiary řwoiey nie budowáli. *NiemObr* 100.

»nie zgodzić się abo się odstrzelać« (1): A kto łie temu pilno przypátrzyć chce iż namnieyłego łłowá nie znaydzye/ ktoreby łie nie zgodziło/ ábo łie w czym odłtrzeláć miáło od łłow od woley Páńłkiey. *RejPos* 317v.

W przeni (3) :

Fraza: »serce się odstrzela« = *cor longe est PolAnt* (2): łud ten przybliżá się ku mnie włty łwoiemi i łci mię wargami/ Leć łerce ich daleko się odłtrzelá odęmnie [*tj. od Boga*] *MurzNT Matth* 15/8, *Mar* 7/6.

Zwrot: »daleko się odstrzelać« = *longe esse PolAnt* (3): Teżemci iá to włánié miáł/ że Bóg chce nam być miłóściw [...] / ale się moi żywot daleko od te^{go} odłtrzeláł/ anim iem Chriłtuła wznáwał. *MurzHist* H3; *MurzNT Matth* 15/8, *Mar* 7/6.

2. *Różnić się* [*w tym: od kogo* (5), *od czego* (3)] (9) : *CzechEp* 226; obaczyłiemy to/ iż text Łácińłki łtárego przekłádczá/ acz łię niekiedy odłtrzela od náłżego Graeckiego exemplará/ włzáłże łeft dáleko prawđziwłzy á niłzi Graeckı *WujNT przedm* 11.

W połączeniu szeregowym (1): Mądrze tedy Pan á łtworzycyel náłz opátrznócyą to przeyrzał yełłcże gdy dwoye łudzi łtworzył [...] / ktore w zgodzye á miłóści thák łworował/ áby znáć było/ iż gdyby łie co łnich wrodzić myáło/ nic łie nye odrádzáło/ áni odłtrzeláło/ áni też odpadáło. *GliczKsiąż* D2v.

W przeciwstawieniu: »odstrzelać się, [na poły mieć] ... zgadzáć się« (1): óno piérwłzé piłánié/ y ototo wtóré/ o mierzániu łaná/ nic łye łedno od drugiego nie odłtrzelá/ y owłzem łye łedno z drugim zgadzá. *GrzepGeom* L4v; [Co nieme łtworzenie z człowiekiem ná poły ma/ á czym łię też człowiek od niemego łtworzenia odłtrzela. *CiceroKosz* 6].

Fraza: »jeden od drugiego się odstrzela« (2): *KromRozm I* H4 *cf W przeni*; *GrzepGeom* L4v *cf W przeciwstawieniu*.

W przeni (1) :

Zwrot: »daleko się odstrzelać« (1): Weźmiłz to włłłłtko piłánye przedłye/ á ktemu też przyłóż to/ co nyedawno de Interim piłáł/ ogládałz yáłnye/ yáko łye dáleko yedno od drugyego odłtrzelá. *KromRozm I* H4.

a. *Być odmiennego zdania [od kogo]* (4) : Convenit mihi cum hoc de re, Co łie łknie tey rzeczy/ nic łie od niego nie odłtrzelam. *Mącz* 481c.

odstrzelać się w czym (2): W czym nie odłtrzelá łye też od niego [łw. *Cypriana*] wáłz Bullingerus/ ták piłłłł. *KromRozm I* O4v; *KromRozm II* t3.

Zwrot: »daleko się odstrzelać« (1): Seorsum a te sentio, Ynáczey w tey rzeczy dzierze [!] niłzi ty. Dáleko łie od ciebie odłtrzelam. *Mącz* 383d.

Synonimy: 2. *oddzielać się, odłęczáć się, odmieniać się, odpadáć, odrázáć się, odszczepiáć się, różnić się*.

Formacje współrdzenne cf STRZELIĆ.

Cf **ODSTRZELAJĄCY SIĘ**